

Journal of Modern Management Science

Faculty of Management Science, Lampang Rajabhat University

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMMS>

2020 - 2024

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

Developing the Potential of Agricultural Community in Huay Sai

Sub-District Maerim District Chiang Mai Province

ขัตติยา กลัญทกะปรกรณ์^{1*} สุธีรา สิทธิกุล² วินิตรา ลีละพัฒนา²

Khattiya Krunthakaporn¹ Suthira Sitthikun² Winitra Leelapattana²

Article Information

Received: Oct 16, 2020

Revised: Dec 27, 2020

Accepted: Dec 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชนตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ศึกษา ศักยภาพของชุมชนเกษตรกร ศึกษาข้อมูลจากภาคเอกสาร ลงสำรวจพื้นที่กรณีศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ SWOT และการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 120 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีจุดแข็งและโอกาส พบว่า พื้นที่ตั้งมีสภาพอากาศที่ดี มีความสวยงามของวิวธรรมชาติ และมีความเป็นส่วนตัวความเงียบสงบ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาด มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยสนับสนุนในด้านการจัดการ มีการจัดการขั้นตอนในการผลิตสินค้าเกษตรที่ครบวงจร เน้นการทำเกษตรอินทรีย์โดยไม่มีการใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต ส่วนจุดอ่อนและอุปสรรค พบว่า พื้นที่ยังมีเส้นทางในการเดินทางค่อนข้างซับซ้อน ไม่มีป้ายบอกทางหรือพิกัดที่ชัดเจน อีกทั้งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีน้อย ยังขาด

^{1*} อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Lecturer of Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

² อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Lecturer of International College, Maejo University

ความรู้ในด้านการจัดการวางแผนกิจกรรม ด้านการจัดการด้านความปลอดภัยกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ตลอดจนขาดการประชาสัมพันธ์ทางด้านการตลาด และสภาพอากาศส่งผลต่อฤดูกาลท่องเที่ยว

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์รายมิติ นอกจากนี้ผลการศึกษารายมิติ พบว่า ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมาก ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับน้อย และด้านศักยภาพการจัดการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชนตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ควรเริ่มจากการพัฒนาด้านการตลาด เป็นลำดับแรก แล้วจึงนำข้อมูลไปสู่การประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือประเด็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ที่น่าดึงดูดใจมากน้อยเพียงใด จากนั้นจัดทำกิจกรรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มศักยภาพการให้บริการ ในระดับของการสร้างความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะจุดเด่นที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว อาหาร การบริการห้องพัก เป็นต้น จนลูกค้ารู้สึกถึง ความประทับใจและอยากหวนกลับมาอีกครั้ง

คำสำคัญ : การพัฒนา, ชุมชนเกษตร, ศักยภาพ, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

This research aims to study on 1) the potential of the Huay Sai Sub-district agricultural community for agrotourism 2) to understand the satisfaction level of the potential of Huay Sai Sub-district agricultural community for agrotourism and 3) tourism find ways to develop the potential of the agricultural sector of the Huay Sai Sub-district community for sustainable agrotourism. This study was conducted in a combination of research both qualitative and quantitative research. The qualitative research used to study the potential of the farmers in the community. The documentary also for study all information needed. The SWOT analysis technique also used for understanding the area condition. The quantitative research used to study the satisfaction level of the potential in the Huay Sai Sub-district Agricultural Community for agrotourism. 120 undergraduate students from Chiang Mai Rajabhat University are the specific sample of this study by using questionnaires for data collection. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The study found that there are strengths and opportunities in the potential of the Huay Sai Sub-district Agricultural Community for agrotourism. In Huay Sai has good weather with the beauty of nature views, having privacy, quietness, the agrotourism group has members with expertise in production, marketing, agencies and educational institutes to support management. There is a comprehensive management of the production process of agricultural products, to focus on organic farming without the use of chemicals in every production process. As for the weaknesses and obstacles, it was found that the route to travel is

quite complicated. There are no clear signs or coordinates. In addition, the lack of participation of the people in the community, people lacking knowledge in event planning management, safety management in case of emergency as well as the lack of public relations in marketing, and also the weather affects the tourist season. The results of the study on the satisfaction level of the Huay Sai Agricultural Community for agrotourism were found that the overall picture was at the medium level by studying in the dimension. In addition, the dimension of the study found that the service potential of agrotourism sites was at the highest level, followed by the capacity of agrotourism attractions at the high level. The management potential of agrotourism sites was at a moderate level. The attractiveness of agrotourism attractions was at a low level and the market management potential of agrotourism sites was at the lowest level. The results of the study on the development of agricultural potential of the Huay Sai Sub-district community for sustainable agrotourism found that should start with marketing development first and then bring information to public relations activities or issues of unique community agrotourism sites. Then, organize activities to increase the capacity of tourism attractions and increase service potential by creating an impression of attractions and services, especially the important highlights of tourist attractions, food, service, rooms, etc., until customers feel impression and want to come back again.

Keywords: Development, Agricultural Community, Potential, Agro-Tourism

บทนำ

ภาคการท่องเที่ยวของไทยตั้งแต่ปี 2560 ถึงปัจจุบันมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ตามแนวโน้มการขยายตัวของการท่องเที่ยวโลกที่ได้รับปัจจัยบวกจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ ราคาบัตรโดยสารเครื่องบินที่อยู่ในระดับต่ำ และการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายการท่องเที่ยวจากเกาหลีสู่ประเทศไทยของนักท่องเที่ยวจีน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีจุดเด่นทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติหลายแห่งได้แก่ ภาคใต้ มีชายหาด ทะเล ทางภาคเหนือมีป่าที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ และทิวทัศน์ที่สวยงาม ด้านวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามชาติพันธุ์ หากแต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เหล่านั้น ก็จะเกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบตามมา ด้านบวกได้แก่ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างอาชีพ สร้างงาน และการกระจายรายได้ไปยังธุรกิจต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น เมื่อมีรายได้ก็ส่งผลทำให้สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่วนในด้านลบนั้นเกิดขึ้นเพราะเมื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งตอบสนองอุปสงค์ หรือความต้องการให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนมากเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงอุปทาน ซึ่งก็คือศักยภาพของพื้นที่ด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว เมื่อการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่เกินความสามารถที่จะรองรับได้ โดยไม่มีระบบการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม ทรัพยากรต่าง ๆ เกิดการเสื่อมโทรม เกิดขยะ ของเสีย และมลพิษขึ้นแหล่งท่องเที่ยวบางพื้นที่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงรากเหง้าของตนเอง หรือความขัดแย้งที่เกิดจากการแข่งขันกันเองของคนในชุมชนเพื่อให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยวโดยไม่สนใจว่าจะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวทั้งสิ้น (กาญจนา สุระ, 2556)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร “เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบและประทับใจ เพราะนอกจากจะได้รับความรู้ความเพลิดเพลินจากประสบการณ์ตรงของเกษตรกรแล้ว ยังได้สัมผัสและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการกระจายรายได้โดยตรงสู่เกษตรกร ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี ท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังช่วยให้คนไทยหันกลับมาเที่ยวเมืองไทยให้มากขึ้น” ซึ่งในปี 2557 มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกว่า 882 แห่งทั่วประเทศ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ขับเคลื่อนนโยบายนี้อย่างเป็นรูปธรรม โดยรัฐบาลเน้นการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลให้มีความทันสมัย รวมถึงจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการให้มีความรู้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการสร้างเครือข่าย อันจะทำให้กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นจำนวนมาก และยังมีแผนจะขยายความร่วมมือกับภาคเอกชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2558 เป็นต้นมาจังหวัดเชียงใหม่ ได้เปิดศูนย์ประชามหาอาเซียน รองรับการประชุมงานทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการจัดตั้งอนุกรรมการ 3 คณะ ตาม 3 เสาหลักประชาคมอาเซียน โดยพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานคณะอนุกรรมการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นประธานคณะอนุกรรมการประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และปลัดจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานคณะอนุกรรมการการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะอนุกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งหากพิจารณาถึงจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ข้อดีของปรากฏการณ์เปิดเสรีอาเซียนสำหรับจังหวัดเชียงใหม่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ได้หลายประการ เช่น เศรษฐกิจการค้าคึกคักขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจด้านการเกษตร การผลิตอาหาร ร้านค้า การศึกษา และการแพทย์ โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางมานานและมากขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งในภูมิภาคเหนือของไทย รวมถึงจีนตอนใต้ พม่าและลาวตอนบน ล้วนมุ่งสู่จังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น (วิระศักดิ์ สมยานะ, 2558)

ด้วยปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ สู่การท่องเที่ยวระดับอาเซียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควบคู่ไปกับทัศนคติของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะการท่องเที่ยวที่จะสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และความยินดีต้อนรับจากคนในชุมชนจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อทราบถึงการรับรู้และความคาดหวังของคนในชุมชนแล้วนั้น จะสามารถนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้การท่องเที่ยวที่จะสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว จะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นรากฐานไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชนตำบลห้วยทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาท เป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน นอกจากนี้ โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พจนา สวนศรี, 2546: 14)

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน คือ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2553)

(1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม คือ ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

(2) ด้านองค์กรชุมชน คือ ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

(3) ด้านการจัดการ คือ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

(4) ด้านการเรียนรู้ คือ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ (1) ชุมชนเป็นเจ้าของ (2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ (3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง (4) ยกระดับคุณภาพชีวิต (5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม (8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และ (10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้ วิถีเกษตรกรรม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ มาใช้ ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544: 1) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จ และเพลิดเพลินในการสวนเกษตร ได้ความรู้ได้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ แห่งนั้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตการเกษตรที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่างๆ ทำให้ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตร และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ

ความหมายของคำว่า “ศักยภาพ” ตรงกับภาษาอังกฤษคือ Potentiality โดย วิวัฒน์ชัย บุญภักดี (2536) ได้กล่าวว่าศักยภาพ คือ ความสามารถหรือความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงการจัดการหรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้นสำหรับการพัฒนาศักยภาพ ดังงานวิจัยของ ดร.ณ ไกรศรี (2554) ระบุว่าคือการนำความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใต้ตัวบุคคลใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อบุคคลและองค์กร นำศักยภาพเหล่านั้นมาใช้อย่างมีกระบวนการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างง่ายดายและรวดเร็วทำให้การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อมีศักยภาพที่อยู่ในบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ตามมาคือความสำเร็จขององค์กรวิธีการนำแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพไปใช้โดยส่วนใหญ่จะใช้ในการอธิบายศักยภาพของชุมชนในประเด็นต่าง ๆ เช่น ศักยภาพในการรวมกลุ่ม ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพของการบริหารจัดการตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวดังเช่นงานวิจัยของ เกษราพร ทิราวงศ์และอำนาจพร ใหญ่ยิ่ง (2554) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและกำหนดทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนแม่แรม เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าได้มีการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านบุคลากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

เราจะพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างไร ซึ่งมงคล ด่านธานี (2541) เสนอว่า ควรสนใจอย่างน้อย 3 ประการได้แก่ ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน กระบวนการเศรษฐกิจชุมชน และกำไรส่วนเกิดจากเศรษฐกิจชุมชน

1) ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน

ซึ่งถ้าหากละเลยจะทำให้กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนเกิดได้ยาก และไม่ยั่งยืน

1.1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยพัฒนาผู้นำให้มีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องทำการผลิต การแปรรูป การค้า ความสามารถในการระดมทุน การจัดการด้านต่าง ๆ พัฒนาชาวบ้าน และพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นผู้รู้อย่างลึกซึ้งในอุดมการณ์ และเทคนิคการกระตุ้นเชื่อมโยงประสาน เพื่อเศรษฐกิจชุมชน

1.2) การพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชน การสร้างกลุ่ม และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของกลุ่มที่มีผู้นำเป็นชาวบ้าน นับว่าเป็นหัวใจของเศรษฐกิจชุมชน

1.3) การพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินทุน ซึ่งเงินทุนที่ได้จากการระดมทุนภายในหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมออมทรัพย์ การระดมทุน การตั้งธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น จะถูกใช้ไปอย่างสมเหตุสมผล ขณะที่เงินทุนที่รัฐสนับสนุนจะถูกใช้ไปอย่างไม่ระมัดระวัง เนื่องจากชาวบ้านมักถือว่าไม่ใช่เงินของตนเอง การพัฒนาพื้นฐานกายภาพการพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค การผลิต

2) กระบวนการเศรษฐกิจชุมชน

เมื่อมีการพัฒนาพร้อมทั้ง 4 ด้านแล้ว กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนก็จะดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมในกระบวนการนี้ อาจจำแนกเป็นการเกษตรกิจกรรม ต่อเนื่องการเกษตร และนอกการเกษตร กิจกรรมลานค้าชุมชน เช่น การจัดหาพื้นที่แล้วนำผลิตภัณฑ์มาขาย เป็นต้น กิจกรรมร้านค้าชุมชน การท่องเที่ยว เช่น ฟินฟูสภาพแม่น้ำลำคลองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การผลิตภายใต้ระบบการรับช่วง เช่น การรับงานจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการขนาดใหญ่มาทำที่บ้าน แต่ต้องระวังว่าผลประโยชน์จะตกอยู่กับชุมชนหรือไม่

3) กำไรส่วนเกินจากเศรษฐกิจชุมชน

เมื่อเกิดกำไรจากเศรษฐกิจผลประโยชน์ก็ควรตกกับชุมชน โดยสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน กิจกรรมที่มักได้รับการอุดหนุน ได้แก่ การศึกษา เช่น ในรูปของหนังสือเรียน อาหารกลางวัน อุปกรณ์กีฬา การให้การอนุเคราะห์ในชุมชน เช่น การให้เงินทุนประกอบอาชีพแก่เยาวชน การให้เงินช่วยเหลือ การรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุ การสร้างสาธารณูปโภค เช่น การสร้างประปาหมู่บ้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันระหว่างคน ทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative self – sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้ความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็ว แต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นได้ตามลำดับต่อไปได้ ดังพระราชดำรัสที่ทรงกล่าวไว้ว่า

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยวิธีการและอุปกรณ์ ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้” (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543 : 288)

การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strength, Weaknesses, Opportunities, and Threats โดย Strength คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงาน ภายในที่องค์กรทำได้ดี ในขณะที่ Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ ภายในองค์กรที่เป็นผลและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอก ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร และ Threats คือ อุปสรรคหมายถึงปัจจัย และสถานการณ์ภายนอกที่ได้วางการทำงานขององค์กรไม่ให้ บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กรบางครั้ง การจำแนกโอกาส และอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนกลับซึ่งกัน

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ การบริการและความปลอดภัย เพื่อการยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักได้แก่ 1) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิง

เกษตรโดยคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกและความมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว, 2557)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิมพา หิรัญกิตติ และคณะ (2557) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มุลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 1,600 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยว่าควรจัดตั้งศูนย์บริการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งซื้อสินค้าเกษตร/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มุลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียด ความสวยงามของสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านสิ่งดึงดูดใจ คือ การดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงาม ความเหมาะสมของสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวเคยท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวมครั้งนี้ด้วยจำนวน 4 ครั้ง โดยในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาท โดยเดินทางแบบเข้าไป-เย็นกลับ มากกว่านักท่องเที่ยวพักค้างแรม โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวพักค้างแรม จำนวน 1 คืน ในการเดินทางแต่ละครั้ง โดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวชอบการท่องเที่ยวรูปแบบสวนผลไม้ รองลงมา คือรูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน และรูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ ตามลำดับ

ปัทมา สารสุข (2558) แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดนครนายก การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายก เพื่อศึกษาปัญหาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายก และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยแบ่งกลุ่มประชากรที่ต้องการจะสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) ประธานกลุ่มเกษตรกรกรชาวสวนผลไม้ดีเด่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นแกนนำและเกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายก เลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 21 คน 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายก เลือกโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 100 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ของชุมชน ได้แก่ เกษตรกรและนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ชุด คือ แบบสอบถาม และแนวประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 แบบ คือ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา 2) การวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์และการ สังเกตแบบมีส่วนร่วม 3) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการ พัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดนครนายก ด้านภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายกมีการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรย้อนหลัง ด้านการวางแผน ประชาสัมพันธ์มีการวางแผนประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรฤดูกาลที่เหมาะสม ด้านการประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวให้เข้าร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัดนครนายก การพัฒนารูปแบบการ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัด นครนายกเพื่อเข้าสู่สากล ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีการ

ดำเนินการอยู่ในระดับ ปานกลาง มีป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับ ผลกระทบต่อระบบนิเวศของจังหวัด นครนายก

รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร และภาคภูมิ ภักดีภาส (2559) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบนพื้นที่สูง อำเภอแม่อรมิ จังหวัดเชียงใหม่: สวนกุหลาบ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่าและปัญหา ข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบนพื้นที่สูง อำเภอแม่อรมิ จังหวัดเชียงใหม่: สวนกุหลาบ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ จำนวน 400 คน ได้แก่ ประชากรในหมู่บ้านบวคเตย และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการวิจัย พบว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนพื้นที่สูง: สวนกุหลาบ อำเภอแม่อรมิ จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ($X = 3.97$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อม ($X = 3.65$) และด้านการมีส่วนร่วม ($X = 3.55$) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรมุ่งเน้น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสร้างจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณและธรรมาภิบาล และให้ความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ทุกๆ ฝ่าย และ 2) ส่งเสริมการสร้างประสบการณ์เชิงพื้นที่ด้วยตัวของชุมชน โดยผ่านการสื่อสารข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตที่จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนด้วยกิจกรรมต่างๆ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

1) งานวิจัยเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย และวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย โดยวิธีการศึกษาข้อมูลจากภาคเอกสาร ลงสำรวจพื้นที่กรณีศึกษา และเครื่องมือการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพของกลุ่ม (จุดแข็งและโอกาส) กับปัจจัยที่ไม่ส่งเสริมศักยภาพของชุมชน (จุดอ่อนและอุปสรรค)

2) งานวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ศึกษาระดับความพึงพอใจด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย 5 มิติ มิติที่ 1 ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มิติที่ 2 ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มิติที่ 3 ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มิติที่ 4 ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมิติที่ 5 ด้านศักยภาพการจัดการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีคำถามให้เลือก 5 ระดับ ของ Likert ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาที่ลงเรียนวิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 120 คน สร้างแบบสอบถามจากแนวทางตรวจเอกสาร เป็นพื้นฐานในการทำแบบสอบถามและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของ Cronbach's alpha โดยนำไปทดสอบกับ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเทศบาลสันป่าเปา อำเภอสันทราย

จำนวน 30 คน โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.834 สำหรับสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชน และการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพของกลุ่ม (จุดแข็งและโอกาส) กับปัจจัยที่ไม่ส่งเสริมศักยภาพของชุมชน (จุดอ่อนและอุปสรรค)

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม ตำบลห้วยทรายเป็นที่ราบเชิงเขา มีอายุประมาณ 150 ปี ที่มาชื่อว่า “ห้วยทราย” เพราะมีลำห้วยหลายสาย ซึ่งไหลมาจากป่าไผ่ลงสู่แม่น้ำแม่ริม ในขณะเดียวกันจะมีทรายจำนวนมากไหลปนมากับน้ำด้วย ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “ห้วยทราย” มีพื้นที่ทั้งหมด 848 ไร่ หรือ 45.6 ตารางกิโลเมตร มีประชากรทั้งหมด 4,666 คน และมีจำนวน 2,004 หลังคาเรือน และอาชีพหลัก ทำนา ทำสวน ทำไร่ และรับจ้าง ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 18.9 ตารางกิโลเมตร แหล่งน้ำในพื้นที่มีคลองชลประทานผ่านสามสายแหล่งน้ำตามธรรมชาติและการขุดบ่อน้ำบาดาลในพื้นที่ค่อนข้างมาก มีการกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลห้วยทราย ซึ่งมีสมาชิกที่เข้าร่วมกันทั้งหมด 10 คน ซึ่งกลุ่มมีพื้นที่ทั้งหมด 15 ไร่ โดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย 1 ไร่ ที่นา 9 ไร่ พื้นที่ปลูกผักผลไม้ 5 ไร่ และโรงสีเล็กซึ่งภายในฟาร์มก็จะมีพืชพันธุ์มากมายไม่ว่าจะเป็นข้าวหอมมะลิ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ผักออร์แกนิก ฝรั่ง มะยงชิด เป็นต้น โดยใช้การเพาะปลูกในระบบอินทรีย์ทั้งหมด มีที่พักแบบเต็นท์ จำนวน 9 เต็นท์ ซึ่งมีขนาดเต็นท์หลายขนาดตามความต้องการของลูกค้า สิ่งดึงดูดใจในพื้นที่คือความเป็นธรรมชาติ เอกลักษณ์วิถีชีวิตของชาวนาที่ยังคงอยู่ กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสคือ การเรียนรู้วิถีชีวิตการทำนา การสอนทำอาหารพื้นบ้าน รวมไปถึงขนมพื้นบ้าน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนการท่องเที่ยว

จุดแข็งและโอกาส พบว่า พื้นที่นี้มีสภาพอากาศที่ดี มีความสวยงามของวิวธรรมชาติ เช่นทุ่งข้าว ภูเขา และมีความเป็นส่วนตัวความเงียบสงบ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาด และคุณสมบัติของดิน มีความสามัคคี และมีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยสนับสนุนในด้านการจัดการ การผลิตสินค้าเกษตร และการตลาด มีการจัดการขั้นตอนในการผลิตสินค้าเกษตรที่ครบวงจร ทั้งโรงสี และการบรรจุแบบถุงสุญญากาศ เน้นการทำเกษตรอินทรีย์โดยไม่มีการใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนการผลิต

จุดอ่อนและอุปสรรค พบว่า พื้นที่ยังมีเส้นทางในการเดินทางค่อนข้างซับซ้อน ไม่มีป้ายบอกทางหรือพิกัดที่ชัดเจน อีกทั้งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีน้อย ยังขาดความรู้ในด้านการจัดการวางแผนกิจกรรม (โปรแกรมการท่องเที่ยว) อย่างเป็นระบบ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการฟาร์มเพื่อการท่องเที่ยว ด้านการจัดการด้านความปลอดภัยกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีความหลากหลาย เนื่องจากเป็นกลุ่มท่องเที่ยวที่เปิดใหม่และกำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำแผนจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานที่และนักท่องเที่ยวและยังขาดการประชาสัมพันธ์ทางด้านการตลาด และส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจร กลุ่มคนทั่วไป และกลุ่มกรุ๊ปบริษัทเท่านั้น และสภาพอากาศส่งผลต่อฤดูกาลท่องเที่ยว โดยกลุ่มท่องเที่ยวจะเปิดให้บริการในช่วงฤดูหนาวเท่านั้น เนื่องจากในฤดูร้อนสภาพอากาศไม่เหมาะสมกับการนอนในเต็นท์

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านศักยภาพชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 เป็นนักศึกษา และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 ส่วนสาขาวิชาที่นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะศึกษาอยู่ในสาขาวิชาการท่องเที่ยว จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 80.83 รองลงมาคือ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.17 สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และสาขาอื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ผลการศึกษาศักยภาพระดับความพึงพอใจด้านศักยภาพของชุมชนเกษตรตำบลห้วยทราย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอแม่ริม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์รายมิติ นอกจากนั้นผลการศึกษารายมิติพบว่า ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมาก ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับน้อย และด้านศักยภาพการจัดการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านศักยภาพชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มิติ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.45	.732	ปานกลาง
2) ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4.18	.752	มาก
3) ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4.52	.767	มากที่สุด
4) ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.42	.846	น้อย
5) ด้านศักยภาพการจัดการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1.49	.820	น้อยที่สุด
รวม	3.21	.681	ปานกลาง

จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านศักยภาพการจัดการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากความสัมพันธ์ทางด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรชุมชนห้วยทรายได้เพียงช่องทางเดียวคือผ่านเฟซบุ๊ก เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของคนในชุมชน คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่า ช่องทางการประชาสัมพันธ์ทางด้านการท่องเที่ยวยังเป็นจุดอ่อนที่ต้องมีการที่ต้องได้รับการพัฒนา คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่ากลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาด แต่ยังมีการสับสนระหว่างการทำการตลาดสินค้าแปรรูปกับการทำการตลาดการท่องเที่ยว ดังนั้น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลห้วยทรายควรมีการสำรวจหรือวิจัย เกี่ยวกับข้อมูลการตลาดการท่องเที่ยว และควรมีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวร่วมกับภาคอื่น อีกทั้งยังต้องมีการวางแผนการตลาดให้ชัดเจน สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) กล่าวว่า การตลาดท่องเที่ยว เป็นความพยายามของผู้ประกอบการธุรกิจที่จะวิเคราะห์ให้ทราบว่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวอะไรบ้าง ที่จะสามารถขายให้แก่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้ แล้วจึงใช้ส่วนผสมทางการตลาดท่องเที่ยวเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้น เกิดความต้องการอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและซื้อบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นโดยทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวได้รับผลกำไรตามต้องการจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ วินิจ วีรยางกูร (2532) ได้กล่าวว่า ปรัชญา

ทางการจัดการที่มุ่งเน้น ไปสู่ความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยอาศัยการวิจัยตลาด การพยากรณ์ การคัดเลือกทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในความต้องการเพื่อให้ธุรกิจได้รับประโยชน์สูงสุดในการเสนอบริการแก่นักท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และยังคงคล้องกับ องค์การท่องเที่ยวแห่งโลก ได้ให้ความหมายการตลาดการท่องเที่ยวว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตและผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ผลิต (World Tourism Organization, 1999)

ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ยังไม่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งตำบลห้วยทราย และคนในชุมชนมีความคิดเห็นตรงกันกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ความโดดเด่นทางด้านกิจกรรมทางด้านพื้นที่ยังมีน้อย ชุมชนขาดความรู้ทางด้านการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรม อีกทั้งพื้นที่ยังมีเส้นทางในการเดินทางค่อนข้างซับซ้อน ไม่มีป้ายบอกทางหรือพิกัดที่ชัดเจน ดังนั้น ชุมชนควรมีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทั้งตำบลเพื่อสร้างความเชื่อมโยงและสามารถสร้างแรงดึงดูดใจในการเดินทางท่องเที่ยว ควรมีจุดเด่นทางด้านอัตลักษณ์ในชุมชนที่มีอยู่เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น และจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงเป็นปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนตำบลห้วยทรายอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก การยอมรับและความร่วมมือกับของคนในชุมชนและชุมชนโดยรอบยังมีน้อย การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีน้อย ขาดความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ตลอดจนมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินตลอดเวลา และสอดคล้องกับความคิดเห็นของคนในชุมชน เกี่ยวกับชัดเจน ยังขาดความรู้ในด้านการจัดการวางแผนกิจกรรม (โปรแกรมการท่องเที่ยว) การจัดการด้านความปลอดภัยกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ความรู้ความเข้าใจในการจัดการฟาร์มเพื่อการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีความหลากหลาย รวมไปถึงการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย ควรให้การส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้คนชุมชนมีรายได้เพิ่มและเป็นการปลูกจิตสำนึกคนในชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ประชัย ศรีจามร (2549) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริมชักนำ การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมกันและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริการ ตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรม แนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถของตนเองเพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังต้องให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับ สายใจ ทันทการและคณะ (2558) กล่าวว่า สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ มีส่วนช่วยเสริมให้การประชาสัมพันธ์ขององค์การและสถาบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ทำให้องค์การและสถาบันดำเนินงาน

บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างสะดวก ประหยัด รวดเร็วมากขึ้น สื่อประชาสัมพันธ์มีหลายประเภท นักประชาสัมพันธ์จะต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน จึงจะประสบผลสำเร็จ

ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีบุคลากรที่เพียงพอต่อการบริการ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไฟฟ้า สัญญาณอินเทอร์เน็ต มีห้องน้ำที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมไปถึง ความพร้อมด้านที่พักมีเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับความคิดเห็นของคนในชุมชน เกี่ยวกับความพร้อมเกี่ยวกับพื้นที่ตั้งมีสภาพอากาศที่ดี มีความสวยงามของวิวธรรมชาติ เช่นทุ่งข้าว ภูเขา และมีความเป็นส่วนตัวความเงียบสงบ ดังนั้น ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวจะมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ชุมชนก็ควรจะมีการพัฒนาศักยภาพการรองรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านอื่นอย่างต่อเนื่อง เช่น สถานที่จอดรถ การจัดการขยะ ความสะอาด เป็นต้น สอดคล้องกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2535) ได้กล่าวไว้ว่า ชีตความสามารถในการรองรับได้สามารถเปลี่ยนหรือมีความหมายแตกต่างกันไปตามชนิดของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม เวลาและสถานที่ นอกเหนือแล้ว ชีตความสามารถในการรองรับได้ยังแตกต่างกัน ตามเกณฑ์และปัจจัยที่นำมาพิจารณา เช่น ขนาดพื้นที่ ความต้องการน้ำ การปล่อยของเสีย การดำรงรักษาทัศนียภาพตลอดจนชีตความสามารถของนักท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถหรือโอกาสในการจัดการ ในการควบคุมป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษาชีตความสามารถในการรองรับได้จะต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจเลือกระดับชีตความสามารถในการรองรับได้ และจะต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่างๆ และเลือกสรรข้อกำหนดที่มีประสิทธิภาพเข้าช่วย

ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก คนในชุมชนสามารถติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและรู้ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดี มีการให้บริการที่เป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว ให้บริการอย่างมีความเท่าเทียมโดยไม่มีการแบ่งแยกใด ๆ ซึ่งความสอดคล้องกัน กับคนในชุมชนมีความคิดเห็นว่า คนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคี มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน ความเป็นมิตรของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านการบริการทางด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างมากเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นว่าการบริการที่ดีควรมีการรักษาอยู่ไว้เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า และจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2551 กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจของผู้ให้บริการเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพบริการการนำเสนอบริการที่ดีคุณภาพตรงกับความต้องการ ความคาดหวังของผู้ให้บริการเกิดความพึงพอใจต่อการบริการนั้น และมีแนวโน้มจะใช้บริการซ้ำอีกต่อไป

สรุปผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเริ่มจากการพัฒนาด้านการตลาด เป็นลำดับแรก โดยให้ความสำคัญในการสำรวจ หรือวิจัย หรือหาข้อมูลการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มากขึ้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในเชิงกิจกรรมการตลาดกับภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น จากข้อมูลการตลาดที่ได้ จึงนำไปสู่การประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือประเด็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ที่น่าดึงดูดใจมากน้อยเพียงใด อาจจะประชาสัมพันธ์ โฆษณา และแผ่นพับในสถานที่สำคัญ เช่น สนามบิน โรงแรม นอกเหนือจากการผ่านช่องทาง Online เช่น Facebook การจัดตั้งกลุ่ม line การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น จากนั้นจัดทำกิจกรรมเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่จะเข้ามาดูแล ลูกค้า ทั้งการบริการข้อมูล ความรู้ด้าน

เกษตร การบริการสินค้าและห้องพัก รวมถึงการรับส่งลูกค้า เป็นต้น เพิ่มศักยภาพการให้บริการ ในระดับของการสร้างความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะจุดเด่นที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว อาหาร การบริการห้องพัก เป็นต้น จนลูกค้ารู้สึกถึงความประทับใจและอยากหวนกลับมาอีกครั้ง พร้อมแนะนำให้คนอื่น ๆ รู้จักเพิ่มขึ้น สุดท้ายหากมีจำนวนลูกค้ามากขึ้น ทางกลุ่มควรเพิ่มศักยภาพด้านการรองรับลูกค้าให้มากขึ้น เช่น อาหารมีเพียงพอไหม ห้องพักจะอย่างไร นอกเหนือจากเพียงพอต้องสะอาด และปลอดภัย การจอดรถ ห้องน้ำรวม หรือแม้แต่การซ่อมแซมบำรุงรักษาให้มีความต่อเนื่องไม่ขัดข้อง อาจจะต้องทำการวางแผนตลอดทั้งปี ให้เป็นไปตามฤดูของสินค้าเกษตรที่จะออกผลผลิตตามฤดูกาล เป็นต้น

การนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

- 1) ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม และสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับคนในชุมชน และส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ
- 2) ภาคเอกชน บริษัททัวร์สามารถนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณา การสร้างความร่วมมือทางธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

- 1) ศึกษาเจาะลึกแนวทางการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนตำบลห้วยทราย
- 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน การอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มเยาวชนในชุมชน
- 3) ศึกษาเจาะลึกการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพัฒนาเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รายการอ้างอิง

- กาญจนา สุระ. (2556). การวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). การศึกษาสถานการณ์และโอกาสการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนิเวศและผจญภัย. [ออนไลน์]. จาก <http://etatjournal.com/web/menu-download-zone/menu-dl-executive-summary/484-2555-dl-eco-adventure-ex-sum>.
- เกษราพร ทิราวงศ์ และอานวยพร ไชยอึ้ง. (2554). การศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน. รายงานผลการวิจัยมหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8404
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2551). *เจตคติและความพึงพอใจในการบริการ*. เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาการบริการ หน่วยที่ 8-15. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดร. ไกรศรี. (2554). *แนวคิดและทฤษฎีศักยภาพของบุคคล*. จุลสารการท่องเที่ยว: กรุงเทพมหานคร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. นนทบุรี: เพ็ญข้าหลวง พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปัทมา สารสุข. (2558). *แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดนครนายก*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 418-424.
- ประชัย ศรีจามร. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษาตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย*. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและคุณภาพ.
- พิมพ์ หิรัญกิตติ และคณะ (2557). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย. *สุทธิปริทัศน์*. 28(88) :362-384.
- มงคล ตำนานินทร์. (2541). *เศรษฐกิจชุมชนเชิงระบบ: หลักการและแนวการปฏิบัติในเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: แนวความคิดและยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ร และภาคภูมิ ภัควิภาส. (2559). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบนพื้นที่สูง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 8 (1). 54-72.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). *เอกสารบทความ เรื่องทรัพยากรการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วินิจ วีรยางกูร. (2532). *การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2536). *สรุปปัญหาและการป้องกันแก้ไขผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อ สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร.
- วีระศักดิ์ สมยานะ. (2558). *แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 2*. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2535). *รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะพีพี*. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สายใจ พันการ (2558) *การวิจัยและพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์*. โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. กรุงเทพมหานคร.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2553). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (COMMUNITY - BASED TOURISM)*. [ออนไลน์]. จาก <http://www.DASTA.OR.TH/TH/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%AD%E0%B8%9E%E0%B8%97/ITEM/674-674>

World Tourism Organization. (1999). *Tourism 2020 Vision: A New Forecast*. Executive Summary Updated.